

MIQUEL MARIA ARAGONÉS I VIRGILI

A ANDORRA

L'Andorra que coneixem és bàsicament un producte de segle XX i, més concretament, de la segona meitat de la centúria. La convulsa història europea del segle passat va asserenar-se a partir de la dècada del seixanta permetent un fort creixement econòmic, demogràfic i urbanístic. En el cas d'Andorra aquest fenomen va ser excepcional multiplicant la població per 100 i disparant la demanda edilícia. El sector de la construcció va necessitar importants recursos humans a totes les àrees. Entre els tècnics arribaren alguns arquitectes amb trajectòries remarcables que projectaren i, a vegades, construïren edificis de gran interès¹. Ni ha que van treballar força i ni ha que molt poc però cal reconèixer que van deixar algun exemple de bona arquitectura que cal vindicar.

Fa temps, remenant per l'arxiu de la demarcació de **Tarragona** del **Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC)** vam trobar un projecte suggeriu d'en **Miquel Maria Aragonés i Virgili** (1921-2003) que malauradament no es va executar però que mereix que l'exhumem i el comentem. **Aragonés** va ser un exemple paradigmàtic del que es va dir **Escola de Barcelona**. Coetani dels fundadors del **grup R** (**Bohigas, Coderch, Moragas, J. M. Sostres, Gili, Martorell, Pratmasó i Valls**) compartia amb ells la voluntat de reprendre el camí de la modernitat arquitectònica que la guerra civil havia truncat. Va treballar força en la seva **Tarragona** natal deixant obres reconegudes en els catàlegs municipals com el de **Salou** i, fins i tot, en el **Documentació i Conservació del Moviment Modern (Docomomo) Ibèric**.

Xalet Bifamiliar a Salou (1963). Fotografies d'Arnau Vila (2019).

¹ Veure en la nostra web el treball: E. Dilmé, X. Orteu, *Arquitectura de la segona meitat del segle XX*, 2013.

MIQUEL MARIA ARAGONÉS I VIRGILI A ANDORRA

PROJECTE A ANDORRA

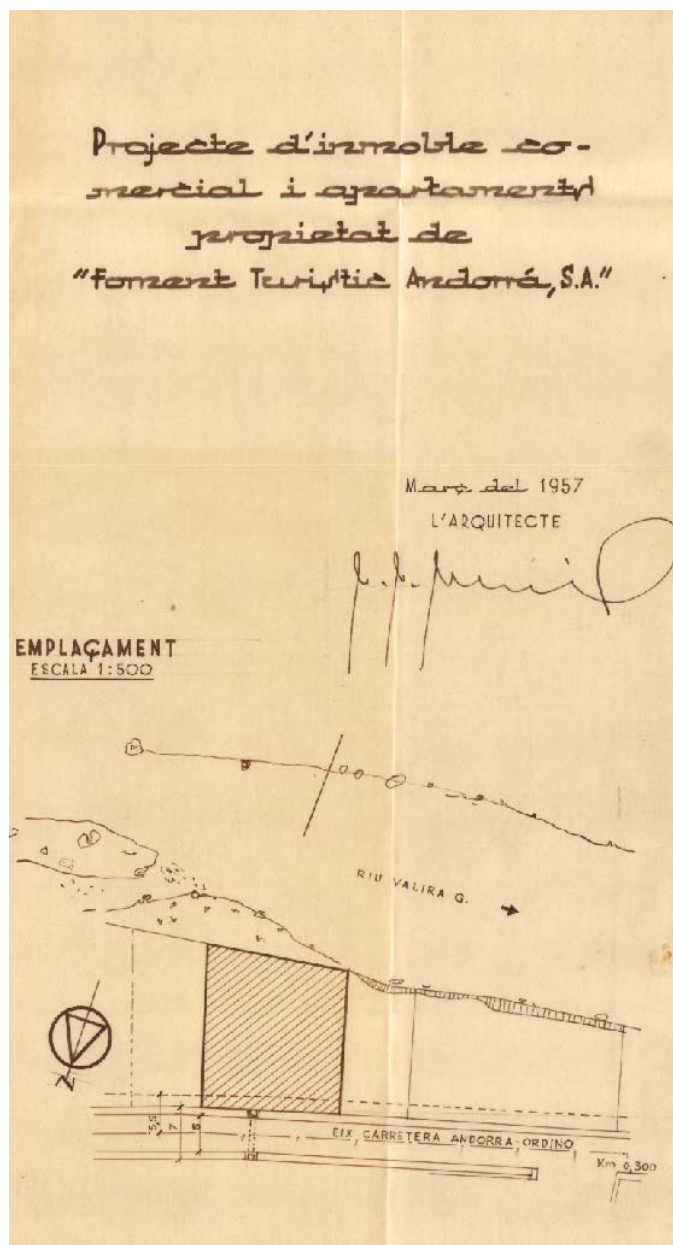
L'expedient del projecte andorrà d'en **Aragonés** conté tant els plànols definitius de la proposta com una sèrie de croquis amb els temptejos inicials. També trobem una memòria explicativa i la factura del treball.

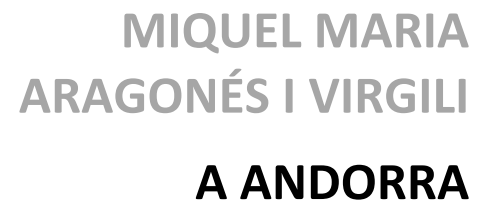
L'encàrrec de l'any 1957 va ser de la societat **Foment Turístic Andorrà S. A.** del que no consta cap persona de contacte. El solar, propietat d'aquesta societat, devia ser periurbà en aquell moment donat que es diu que es troba al km 0,350 de la carretera d'Andorra a Ordino (en el plànol però es grafia Km 0,300) en comptes d'assenyalar un carrer i un número.

En el dibuix de l'emplaçament podem veure que la parcel·la es troba entre el riu i la carretera. Tal com es dibuixen les lleres el riu no estava canalitzat i se li anomena "Valira G" que podria referir-se al **Gran Valira**.

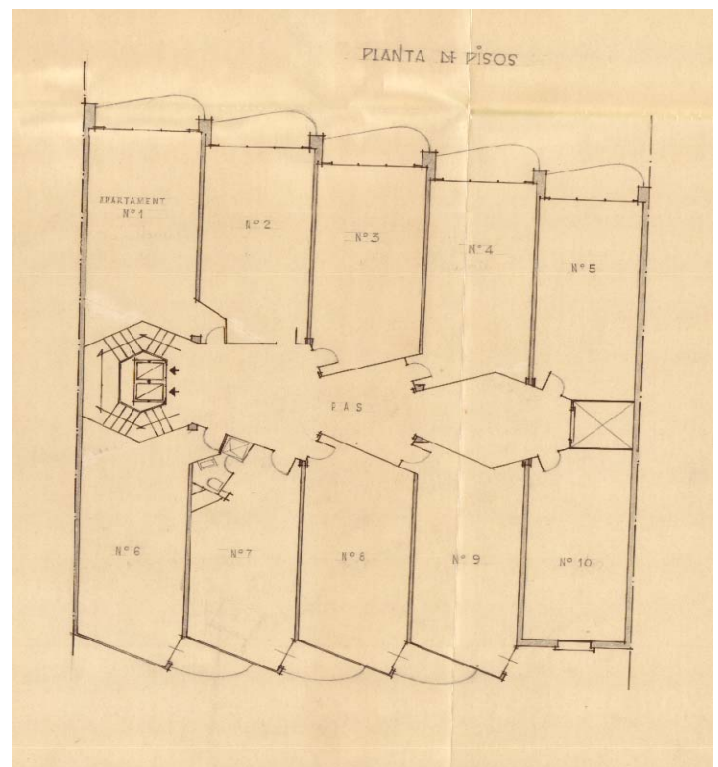
Per la definició del vial podem pensar que es tracta d'una zona on estava previst un eixamplament -dels 7 m als 11 m- que afectava la línia d'edificació de les parcel·les del costat migdia.

Amb totes aquestes dades conjuntament amb l'orientació marcada podria pensar-se que es tracta d'algun solar situat a l'actual Avinguda **Doctor Mitjavila** d'Andorra la Vella coneguda per aquella època com carretera de la Massana.

Mirant el projecte sembla clar que se cerca el màxim aprofitament ocupant la totalitat del volum edificable. Ara bé, aquesta exigència, tan corrent en el nostre ofici no va ser obstacle perquè **Aragónés** fes una proposta de gran valor arquitectònic. També queda clar que té molt present el lloc; en les plantes es comprèn d'important que li dóna l'arquitecte. Veiem la façana migdia obrint-se amb grans finestrals al sol i a vistes i, per contra, la de tramuntana tancant-se al vial deixant només obertures reduïdes a la llum de llevant. Ambdues decisions provoquen una línia en zigzag a les dues façanes que torna a assajar en el passadís interior donant un gran dinamisme a la planta. Així, l'eix central que la divideix per donar accés a 10 apartaments per nivell, deixa de ser un espai anodí per ser quelcom amb gran força espacial.

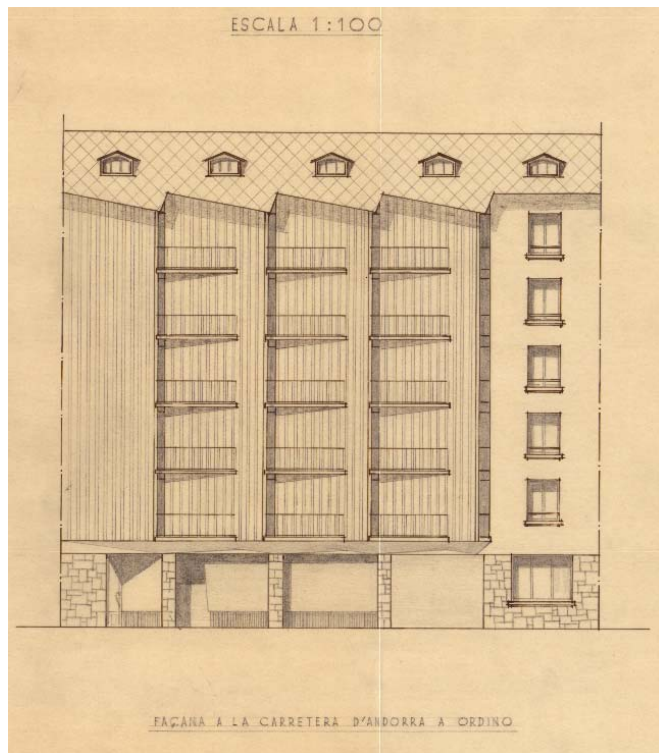
MIQUEL MARIA ARAGONÉS I VIRGILI

A ANDORRA

En planta baixa s'obre un pas que connecta el carrer amb el riu generant una galeria comercial que hàbilment augmenta el nombre d'establiments -10- i situa la zona de restauració darrera com incentiu lluny, a més, dels cotxes i en contacte amb la natura.

La façana urbana que proposa **Aragonés** intensifica la vibració de la pell en ziga-zaga amb un sorprenent recobriment de plaques ondulades de fibrociment sobre un sòcol de granit. Les planxes es proposaven per primera vegada a la façana d'un edifici d'habitatges al país. L'efecte final hauria estat de gran dinamisme amb les ombres verticals de les ones variant segons l'hora del dia. El contrast entre el rude granit i el febril fibrociment també hauria estat impactant.

Tot i que actualment se sap que el fibrociment és nociu per la salut i està prohibit, en aquella època era molt utilitzat en la indústria i, a nivell de construcció, per a cobertes de naus i magatzems. **Aragonés** innova barrejant materials que no semblaven fets per combinar-se però que hagués tingut un gran efecte estètic.

La façana anterior desde l'alçada de primera planta a coberta s'ha projectat retranquejada seguint l'ordre interior dels apartaments al objecte de conseguir un millorament en l'orientació dels matejios perquè hi entri el sol de posta. La pedra que s'usa en la façana será de granet desbastat del país en el cos inferior que té de socol del edifici, la resta será blanca abujardada amb la qual es revestirà la façana no coberta d'uralita. Les parts cegues es revestirán amb planxes d'uralita acanalada de dalt a baix. Les oberturas serán abalconadas donant a una petita terrassa per un dels diferents apartaments.

Escrit a Escàs, en ple confinament familiar, el març del 2020

ENRIC DILMÉ
dr. arquitecte

T. +376 869 558 • www.enricdilme.com